

ארבעת מילין לגבל ולתפלה... –

'הנה להתפלל בעשרה הוא חיוב מצוה על האדם, ולא רק הדור ומעלה בעלמא, דהא לפרש"י פסחים דף מ"ו וחולין דף קכ"ב מחוייב לילך עד ד' מילין כשהוא לפניו בהולך בדרך, אף שטוב לפניו יותר ללון כאן, וגם מחוייב לחזור לאחוריו עד מיל. ונפסק כן בשו"ע סימן צ' סעיף ט"ו, ומזה מובן שעד מיל מחוייב לילך אף כשהוא בביתו, ומפורש כן בערוך השלחן סעיף כ' ובמ"ב ס"ק נ"ב... עכ"פ כיון שחזינן שצריך לטרוח הרבה מוכרחין לומר שהוא חיוב מצוה על האדם לתפלל בעשרה.

ומה שלא חייבו אף לטרוח טובא, הוא משום דאף במצות עשה דאורייתא איכא שיעורים שלא כבאיסורים שבכל אופן אסור, דלא נחשב אונס לא בהוצאת ממון ולא בטירחא להתיר האיסורין, דהא כשצריך להוציא הרבה ממון הוא אונס לפוטרו מהעשה, לכן גם טירחא היה שייך להחשיב אונס, אך הוא אונס קטן לגבי מצות הרבה, אף באלו שהן רק מדרבנן, ולכן במצוה זו דהצריכו להתפלל בצבור הקלו להחשיב זה לאונס כשהוא הלוך יותר ממיל.

והטעם אולי מכיון שעושה עכ"פ מעשה מצוה דתפלה באותה שעה, הקלו לפוטרו ממצוה זו דבצבור דוקא, אף באונס קטן זה דטירחא, ולא דמי לשאר מצוה אף דרבנן שלא יעשה כלום בענין המצוה כשיתעצל...! (מתוך אגרות משה או"ח ח"ב כז).

וכתב שם שאין להתיר לתלמיד-חכם להתפלל ביחידות מפני שרוצה ללמוד מאוחר בלילה ויקשה לפניו לקום להתפלל בציבור. וצ"ע בלשון תשובת הרא"ש (ד,יא) שמשמע לכאורה שאין בדבר איסור מדינא.

ובספר עמק ברכה (לגרא פומרנצ'יק – 'ברכות ק"ש') כתב שתפילה בציבור אינה ככל שאר חיובי דרבנן, ועל כן נראה שאסור להפסיק בברכות ק"ש לצורך תפילה בציבור, וכן עדיף ק"ש כוותיקין מתפילה בציבור. עכ"ד. (וע"ע באור הלכה נה ד"ה ומצוה; פרי יצחק ח"א ב; יביע אומר ח"א ד, ח ט; ס' הזכרון 'מנחת ירושלים' – עמ' רמד, מהגרא"י ולדינברג). וכן קריאת שמע בתפילין דוחה תפילה בציבור.

וע' בבאור הלכה (רלב ד"ה ואם), שבכל אלו שאמרו 'אם התחילו אין מפסיקין', כגון הסועד בזמן המנחה, אפילו התחיל באיסור – מן הדין אין צריך להפסיק אף אם עי"כ יאלץ להתפלל ביחידות, שלא הטריחוהו חכמים בדיעבד להפסיק מעיסוקו. ובספר 'תפילה כהלכתה' כתב שיש למחות ביד בעלי החנויות שמתפללים ביחידות. ולכאורה לפי דברי הבאור-הלכה הנ"ל אין כאן עבירה, ואין למחות. (ובלא"ה במקום הפסד ממון מותר, אך לא במקום מניעת ריוח. ע' משנ"ב צ סקכ"ט; שבט הלוי ח"ד ז).

וכן זקן שקשה עליו ההליכה לבית הכנסת, וכן מי שתש כחו, הגם שלא נפל למשכב – כתבו הפוסקים (ע' משנ"ב צ סקכ"ט; שו"ת משיב טעם מג) שמותר לו להתפלל ביחידות.

ואולם, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ו כא,ג), שאסור לאדם ללכת לשם תענוג בעלמא, ללא סיבה של פרנסה או רפואה וכדו', למקום שאין בו מנין, שאסור להכניס עצמו למצב שתתבטל מצוה דרבנן. (ועע"ש לו).

ובנידון שדן באגרות-משה, אודות מניעת לימוד עד שעות מאוחרות, היה מקום לדון גם זאת באופנים מסוימים כשאר טירחות הנזכרות, שלא הטריחוהו בהם להתפלל בציבור. וכן יש מקום לדון כאשר מלמד לאחרים – ע' להלן קלג. במה שאמרו על אב"י שלא נשא כפיו משום אונס, ופרש"י שהיה עוסק לתלמידיו בעת שהצבור נאספריים לבית הכנסת. וצ"ע.

דף קכג

'אבל לאחריו אפילו מיל אחד אינו חוזר. רב אחא בר יעקב אמר: ומינה, מיל הוא דאינו חוזר הא פחות ממיל חוזר' – יש מדייקים מכאן לשאר מקומות שנקטו לשון זו 'אפילו...'. – שבדוקא הוא. (ע' תרומת הדשן עד). ואולם אין הדבר מוסכם בין הראשונים – ע' במובא לעיל מז.

‘ליגיון העובר ממקום למקום ונכנס לבית – הבית תמא, שאין לך כל ליגיון וליגיון שאין לו כמה קרקפלין’ – הרמב"ם השמיט זאת. אפשר משום שפסק להלכה כר' שמעון, שמת נכרי אינו מטמא באוהל, (ודלא כמו שפסקו התוס' בכ"מ), והלא רוב קרקפליהן של נכרים הם, הלכך אין מקום לדין זה להלכה. (עפ"י חזון יחזקאל – תוספתא פ"ח. ולטומאת מגע לא חששו, שאם כן תיפוק ליה מצד מגע אנשי הליגיון עצמם, שהרי עשאו כובים.

בתורת-חיים פרש שהביאו כאן ברייתא זו, שאעפ"י שאותן עורות קרקפות הינם מעובדים, גזרו עליהם חכמים טומאה כבשר, כמו ששינו במשנתנו.

ומבואר שגזרה זו שגזרו חכמים על עור האדם, חלה גם בעור נכרי. אם משום שלא חילקו חכמים בתקנתם, אם משום הגזרה שמה יעשה אדם (עבד או גר) עורות אביו ואמו הנכרים שתיחם. וכן מפורש בשו"ת הרשב"א ססה).

‘עור שעל הצואר – רבי יוחנן בן נורי אומר: אינו חיבור’ – כאן רש"י מפרש שהעור שעל הצואר אינו מהווה חיבור לשאר העור, כדין עור החזה. ובגמרא (בע"ב) מפרש רש"י, שאפילו העור שעל הצואר עצמו אינו חיבור, היות ומתנתק מאליו, והנוגע בו אינו מטמא את הבשר, שאינו ‘שומר’. (וכתב התורא"ש שרש"י חזר בו, והדין עמו שחזר בו. (וע' מהרש"א ומהר"ם).

וכתב בספר נחלת דוד (ב"מ כ:): ‘מצינו רבות שרש"י חזר בו בגמרא מה שפרש במתניתין’.
וכן מצינו מקומות רבים שרש"י במשנה מפרש הפשט הפשוט, לאו דוקא כפי העולה ממסקנת הסוגיא. ערש"י כתובות סט: (ובתד"ה המשליש); משנה למלך סוטה ב,ו; רש"י יבמות נג; תיר"ט פאה ב,ב, מנחות ט,ד; מהרש"א יבמות נג. וע"ע יוסף דעת חגיגה כב.).

‘לא שנו אלא בטלית טבולת יום, דמיגו דלא חס עלה ואטבלה, לא חייס עליה וקרע לה רובה, אבל טלית שאינה טבולת יום – לא, גזרה דלמא לא אתי למיקרעה רובה’ – וכן הלכה. וצריך עיון בטליתות שלנו שאין אדם חס להכניסן למים, אפשר שתחול גזרת חכמים (כשתתחדש הטהרה בב"א) גם על טלית טבולת-יום. או שמה היות יוסף וסוף סוף לא גזרו חכמים בטבולת יום, אין להוסיף על גזרתם. (ע' מעין זה במובא לעיל קו. וי"ל).

(ע"ב) ‘עולת העוף לרבי אלעזר בר' שמעון ליגזר דילמא לא אתי למעבד רוב שנים... – כהנים זריזים הן’ – יש לשמוע מכאן שבשחיטת חולין אין להכשיר ברוב מצומצם, שהרי שחיטה לכל נמסרה, ויש לגזור שמא לא ישחט רוב. (כן הוכיח בפרי חדש יו"ד כא).

וכתבו האחרונים לדחות ראייה זו, כי דוקא במליקה לר' אלעזר בר' שמעון היה מקום לגזור שמא לא ימלוך רוב (לולא סברת 'כהנים זריזין הן'), כי ברצונו לצמצם כמה שיותר את המליקה, שהרי אסור להבדיל, כמו שכתב רש"י, (וכ"כ התוס' לעיל כא: ד"ה ואינו), אבל בשחיטה הלא מצוה לכתחילה לשחוט כל הסימנים. ואין מקום לגזור שמא לא ישחוט רוב. (ע"ע בחדושי הגרז"ר בענגיס ח"א נה. וע' במובא לעיל כט.).
וכבר נגע הרמב"ן בשאלה זו, שהקשה מדוע מקשה הגמרא ממליקה לראבר"ש ולא מקשה משחיטת חולין לכולי עלמא, לגזור שמא לא ישחט רוב. ותירץ, שבשחיטה אין לגזור, כי מה אכפת לו אם שחט רוב סימנים או כולם, אבל במליקת עולת העוף, מפני שנוח לו לאחוזו בראש ובגוף ולהזות, הרי זה דומה לטלית שחס עליה לקרעה כולה. ועוד תירץ (כעין הנ"ל), שבשחיטה לכתחילה שחט את כל הסימנים, ורק בדיעבד כשר, הלכך לא גזרו משום שחיטת דיעבד.

(הרמב"ן נקט (דלא כרש"י ותוס' ועוד), שסובר הגמרא כאן שגם לראבר"ש, אם רצה – מבדיל. ובוה מובנת קושית הגמרא, מדוע לא גזרו בעולת העוף שיבדיל, הלא הרשות לעשות כן.

ומובן בזה המשך דבריו, שכיון שכתב שהרשות בידו להבדיל, הקשה מדוע לא שאלו משהיטת חולין. אבל לרש"י ותוס', מעיקרא לא קשיא, כמו שכתבו האחרונים, כי רק במליקה שצריך לצמצמה יש מקום לגזור שמא לא יעשה רוב).

'כהנים זריזים הן' – לכאורה, דוקא הזריזים עלולים להכשל, שמתוך המהירות והזריזות אינם שמים לב כל כך ויכולים לטעות? – אולם ה'זריזות' אינה רק ברגלים אלא, אולי בעיקר, בראש; הכהנים מתמצאים במהירות מה עליהם לעשות, ומסדרים את העבודה באופן שלא ייכשלו. (הג"ר אברהם גרודינסקי. מובא בעלי שור ח"ב עמ' רנה).

'אי בטומאה דאורייתא הכי נמי, הכא במאי עסקינן בטומאה דרבנן...' – הרמב"ם הביא משנתנו כפשוטה, ולא הזכיר מאומה לחלק בין טומאה דאורייתא לדרבנן. וכבר עמדו על כך המפרשים. (ב"מ – של"שלמה נשאר ב'צריך עיון').

וכתב המשנה – למלך (כלים כג, יא): '... ולפי חומר הנושא נראה בעיני דרבינו הוקשה אליו קושיית הגמרא, דאמאי לא גזרינן נמי דלא אתי למיעבד אלא כדי אחיזה – דאין הגזירות דומות זו לזו, וכמו שכתבנו לעיל. גם מה שתירצו בגמרא ואוקמוה למתניתין בטומאה דרבנן הוא דוחק לאוקומי משנה סתמית בטומאה דרבנן דוקא... אשר על כן סבירא ליה לרבינו, דהמתרין, כפי שיטת המקשה שרצה לדמות הגזירות זו לזו תירץ לו דאיכא לאוקומי מתניתין בטומאה דרבנן, אבל לפום קושטא דמילתא אין הגזירות דומות זו לזו ומתניתין איירי בטומאה דאורייתא. ולא נעלם ממני מה שיש מן הדוחק בדרך זה שרבינו ידחה סוגית הגמרא מן הסברא. ועיין במה שאכתוב לקמן'. עד כאן מלשונו. בספר 'ליקוטי הלכות' לח"ח זצ"ל, לא העתיק הסוגיא להלכה, שמשנתנו מדברת רק בטומאה דרבנן – '... ומכל מקום אני פי מלך שמור, שלא להעתיק הסוגיא לדינא, כיון שהרמב"ם השמיטה. ואח"כ מצאתי במשנה למלך בפרק כ"ג שדוחק עצמו ליישב הקושיא. ע"ש'.

'טרפה ששחטה מטמאה במוקדשין' – אפשר לפרש בשתי פנים: מטמאה כאשר היא של מוקדשין. (כן פרש"י כאן. וכן הוכיח רעק"א מדברי הר"ה לעיל ע"ד). ואפשר לפרש שכל טרפה מטמאת מוקדשין שנוגעת בהם. (כן משמע מהרמב"ם – שאר אבות הטומאות ב,ח. וכן משמע מרש"י לעיל ע"ג. והעיר הגרעק"א על דברי המהרש"א (ע"ד), שנקט בפשיטות כפירוש הראשון, אף בדעת רש"י. ואין במשמע כן מפרש"י הנוכח. וע"ע: רש"י לעיל כ). ובזה מובן מה ששנינו 'בבהמה ובחיה בטמאה' – והלא אין חיה בקדשים. (ורש"י כתב דקאי רק על בהמה). (אור שמח – אה"ט ב,ח. ע"ש).

'כי קאמרי דחלים, היכא דקא צרי ליה להדיא, הכא במאי עסקינן במקצע ובא לו דרך סביבותיו' – לפרש"י, אם צרי (= מסדק ומבקע) לאורך או לרוחב – חלים (= מתרפא, כלומר מתחבר ע"י התפירה וחוזר להיות כבתחילה), ובזה דיבר ריש לקיש. ואם מקצע ובא דרך סביבותיו – אין יכול לתופרו כבתחילה. (וכן פרש הערוך).

ואולם בתשובת הרא"ש (תשובות נוספות – כג. מהדורת מכון ירושלים עמ' תעב) הגרסא הפוכה: 'התם דקא צרי ליה להדיא...' – כלומר אז העור לא חלים, כאשר מבקעו ביושר, אבל מקצע ובא דרך סביבותיו – חלים.

א. עורות חיות המטמאים כבשר: עור חזיר של ישוב. ר' יהודה אומר: אף עור חזיר הבר, (שסובר שגם הוא רך ונאכל);
 עור חטרת (= דבשת) של גמל הרכה, כלומר שעדיין לא טענה משא. (הגיע זמנה לטעון ולא טענה, לא הגיע זמנה וטענה – 'תיקו');
 עור הראש של עגל הרך – לר' יוחנן, הגדרת 'עגל הרך' – כל זמן שהוא יונק, אפילו אחר שנתו הראשונה. ועולא אומר: דוקא אם הוא בן שנתו ויונק. (כ"ה לפהתוס'). וכמה ראשונים מפרשים שלעולא נשאר הספק, שמא כוונתו תוך שנתו בין יונק בין שאינו יונק. וכתבו שהלכה כר' יוחנן, שהוא רבו של עולא). – זהו לדעת תנא דמתניתין, אבל ר' יוחנן הורה להלכה שעור זה אינו מטמא.
 וכן עור בית הפרסות – לרב, בית הפרסות ממש ולר' חנינא, רכובה הנמכרת עם הראש; עור בית הבושת; עור השליל – מטמאים כבשרם. ולר' יוחנן, להלכה אינם מטמאים.
 עור שתחת האליה – כבשר.

ב. עור האנקה, והכח, והלטאה, והחומט – מטמאים כבשרם. ולפי מה ששנה רב, הוא הדין עור התנשמת. (התנשמת – לרבות עורותיהם כבשרם. ודוקא אלו המנויים בסמוך, ולא הקודמים להם בכתוב, החולד העכבר והצב, למינחו – הפסיק ביניהם). ולתנא דידן, התנשמת אין עורה כבשרה, שאין עורה רך כבשר. ר' יהודה אומר: גם הלטאה עורה קשה וחלוק מבשרה, כחולדה. ר' יוחנן בן נורי אומר: שמונה שרצים שבתורה – עורותיהם חלוקים מבשרם ואינם מטמאים.

ג. עור האדם – מטמא כבשרו. ללשנא קמא דעולא: דבר תורה הוא טהור, אלא שחכמים גזרו עליו טומאה, שמא יעשה אדם עורות אביו ואמו שטיחים. וללשנא בתרא: מהתורה העור טמא כבשר. וכן הלכה. ואם עיבדו – טמא מדרבנן, משום הגזרה.

ד. עורות עבודים, שהילך בהם כדי עיבוד (עיבוד קצת. רש"י), שהוא ארבעה מילין – אינם מקבלים טומאה (מלבד עור האדם, כאמור). ואם טלאם לקופתו, שעשה בהם מעשה לבטלם – אפילו לא הילך, שוב אינם מטמאים.

דפים קכג – קכד

קצב. א. עור באמצע מהלך הפשטו – האם הוא מכניס טומאה לבשר, כאשר נגע בו טמא, או מוציא טומאה מן הנבלה לטהרות שנגע בהם?

ב. מהו הגודל הנצרך לקרע הטלית, כדי להוציאה מידי טומאתה?

ג. מהו גודל הקרע בעור, הנצרך להוציאו מידי טומאתו?

ד. תנור – מהו שיעורו המנימלי לקבלת טומאה בתחילת עשייתו? מהו שיעור השבירה הנצרך כדי לטהרו, או כדי שלא יהא ראוי לקבל טומאה?

א. המפשיט עור בהמה או חיה, דקה או גסה – החלק שעדיין לא הופשט, הריהו מכניס ומוציא את הטומאה, וכן מצטרף להשלים שיעור, כדין 'שומר'.

החלק המופשט – כאשר מפשיט באופן שהעור פשוט, כגון לצורך שטיח – אם הפשיט עד כדי אחיזה, דהיינו טפח כפול (ולא 'עד' בכלל. רמב"ם; הר' יעקב מאורלייניש. עתוס') – טמא. (לרש"י, מדין 'יד', שמשמש לצורך המשך ההפשט. (או לטלטול הבשר. עתוס'). ותוס' הוכיחו שדינו כ'שומר', כיון שנשחב חיבור לעור שעל הבשר).

הפשיט יותר מכדי אחיזה – לרב, טהור כל החלק המופשט. ולרב אסי, טפח הסמוך לבשר – טמא. ואף רב אסי לא אמר שהטפח טמא אלא כשהפשיט שלשה טפחים או יותר, שאז אחוז בטפח הסמוך לבשר ומפשיט, אבל בתחילת ההפשט, משתמש בסכין והחלק המופשט אינו משמשו, הלכך אינו מהוה חיבור וטהור. (כ"ה לפרש"י. ור"ח גרס אחרת, וכן בשו"ת הרא"ש (תשו' נוספות, כג) נקט כגרסה שגרס ר"ח.

בתו"ח פירש באופן אחר, ולדבריו יוצא שעד כדי אחיזה – טמא. כדי אחיזה – טהור לכו"ע. יותר מכדי אחיזה – מחלוקת רב ורב אסי.

הלכה כרב. רמב"ם אה"ט א, י.

המפשיט לחמת, שמשאיר העור כפול, כמות שהוא בבהמה – כולו טמא עד שיפשיט את החוזה, מפני שהחוזה קשה להפשטה מכל האברים ולכן העור כולו נחשב מחובר. וכיון שהפשיט את החוזה – שוב אינו חיבור. לפיכך אם מתחיל להפשיט מן הרגלים, כולו חיבור לטומאה, כי באופן זה החוזה מופשט אחרון. מלבד העור שעל הצואר – שלר' יוחנן בן נורי אינו מהוה חיבור, ולחכמים – חיבור. (לפי המבואר ברש"י בגמרא, (ולא כמו שפרש במשנה, עתורא"ש) לר"י בן נורי, אף העור שעל הצואר עצמו אינו טמא, שאינו נחשב 'שומר'.

מבואר בגמרא (אליבא דרב נחמן בשם רבה בר אבוה), שכל זה אמור בטומאה דרבנן, (כגון טמא באחד מי"ח דברים שגזרו עליהם טומאה. וכן בהמה טהורה טרפה שנשחטה, שאם היא של מוקדשין, הרי היא טמאה מדרבנן), אבל בטומאה דאורייתא, (כגון נבלה, וה"ה לכל שחיטת בהמה טמאה – מטמאה טומאת נבלות), גזרו חכמים שמא לא יפשיט יותר מכדי אחיזה, ובכל אופן טמא. (הרמב"ם השמיט כל זה, ומשמע שדעתו להלכה שאין חילוק בין טומאה דאורייתא לדרבנן).

המפשיט בשרצים – טמא, שהעור כולו נידון מחובר לבשר, הואיל וקשה להפשיט.

ב. טלית טמאה שהתחיל לקרעה, כיון שנקרעה רובה – בטלה מתורת בגד וטהורה. (פר"ת: טהורה למפרע מתחילת הקריעה. לתירוץ אחד בתוס' (עג. ד"ה בשעת), דוקא אם קרע כמה קריעות, ולא נשאר בין קרע לקרע רוחב שלש אצבעות.

יש מפרשים בדעת הרמב"ם שצריך לקרוע את כולה, אלא שאם הוא קורע והולך והגיע לרובה – נטהרה, שהרי הוא קורע והולך ויקרע את כולה. עפ"י תורת חיים. ואולם בחו"א פירש באופן אחר. לתירוץ אחד בתוס' (עג.), אין דין זה אמור אלא בבגד שנקרע, אבל פיסת בגד אינה נטהרת בקריעת רובה אם נשאר בה שלש על שלש שלמות).

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה: דוקא שטבלו אותה כבר ועדיין לא העריב שמשה, אבל לא נטבלה – לא נטהרה, גזרה שמא לא יקרענה ברובה.

ללשון אחת אמר רב הונא משום ר"ש בר' יוסי: דוקא שלא שייר בה כדי מעפורת (= מין סודר), אבל שייר בה כדי מעפורת – חיבור, (מדרבנן. תוס', עפ"י זבחים צד). וללשון אחרת: אפילו שייר בה כדי מעפורת – טהורה. (והלכה כלשון אחרונה. ליקוטי הלכות; חו"א).

א. מדברי רש"י יוצא שטלית שטמאה מדרס, אין קריעה מטהרתה מטומאת מגע, כל שנשאר בה שלש על שלש אצבעות שלמות. והתוס' (עג.) חולקים. והרמב"ן צדד לחלק, שאם קרעו בכוונה לטהרה, אף טלית-מדרס נטהרת בקריעת רובה, אבל אם נקרעה מאליה לא נטהרה כל שיש בה שלש על שלש. ולזה הסכים הרשב"א.

ב. לענין קבלת טומאה מכאן ולהבא, בטלית שנקרעה ברובה – כתב המשנה-למלך (כלים כג, יא) שמקבלת טומאה.

ע"ע חילוקי דינים ושיטות, בחו"א – ריד).

ג. שיעור הקרע בעור לטהרו מטומאתו – ללשון אחת: לר' יוחנן, אם קרעו ברובו – טהור, כדין טלית. (ובלבד שלא שייר כדי מעפורת, כנ"ל. או אפשר שצריך למעטו מחמשה טפחים, שזהו שיעור חשיבות בעור. עתוס'). ולר' ל'קיש, אם קורעו לארכו או לרוחבו – אינו נטהר ברובו, לפי שהוא חזק, ויכול לתפור הקרע וחזור להיות כבתחילה. ואם קורע במקצע ובא לו דרך סביבותיו, והמעטו מחמשה טפחים – נטהר. ללשון אחרת: לר' יוחנן, יש למעטו מחמשה טפחים, ואפילו נשאר בו כדי מעפורת – נטהר. ולר' ל', אינו נטהר אפילו בקרע ברובו אם יש בו כדי מעפורת. ואולם אם הוא מיוחד למושב זב, כל שנתמעט מחמשה טפחים אינו ראוי ליעודו, ונטהר. (הלכה כר' יוחנן כפי לשון אחרונה).

ד. שיעורו המנימלי של תנור, בתחילת עשייתו – בתנור רגיל, העשוי לאפיה ולצליה – ארבעה טפחים. תנור קטן (העשוי לתינוקות. רש"י) – טפח. מקבל טומאה משתגמר מלאכתו. תנור (רגיל) שנטמא – טהרתו ע"י שבירתו כעין גיסטרא (- לארכו), לשלשה חלקים, שלא יישאר רובו קיים. ואפילו החלקים יותר מארבעה טפחים. וצריך לגרור את הטפילה (- הטיט הדבוק מסביבות התנור, ומקבעו באדמה) עד הקרקע. ואם שוברו לרחבו, די לשברו לשני חלקים ובלבד שלא יישארו חלקיו ארבעה טפחים, או לחילופין, שוברו שלא יישאר רוב, אפילו חלקיו למעלה מד' טפחים. תנור שלם שלא נטמא, ורוצה שלא יבוא לידי טומאה – לחכמים, דינו כדין תנור שנטמא שרוצה לטהר בשבירה. ולר' מאיר, די בזה למעטו מבפנים מד' טפחים, ואין צריך לגרור את הטפילה. (מסתבר שהלכה כחכמים. ליקוטי הלכות).
(תנור קטן – משמע בגמרא שכל שנתמעט מטפח – נטהר. ואולם הרמב"ם כתב ששיריו ברובו. בבאור שיטתו ע': תורת חיים; סדרי טהרה (דף פה); חזון איש).

דף קכד

קצג. האם שני חצאי-שיעור מצטרפים לטומאת מגע, משא ואוהל?

הנוגע בחצי-זית מן הנבלה וחזר ונגע בחצי-זית אחר, (בין ששניהם תחובים בקיסם בין שהם נפרדים. כ"מ בתוס') – נחלקו בר פדא ור' יוחנן בדעת ר' ישמעאל, אם טמא (בר פדא. וכן סובר רב אויא סבא) אם לאו (ריו"ח). ולר' עקיבא – טמא. (כן מבואר מדברי ר' יוחנן. וכן דעת תנא קמא דר' אליעזר בברייתא. וכן דעת חכמים החולקים על ר' דוסא בן הרכינס, כדברי ריו"ח).
(כל זה אמור בצירוף שני חצאי שיעור של המטמא, ואינו ענין לצירוף שני חצאי שיעור של הדבר המקבל-טומאה. עתוס' נזיר נ: קהלות יעקב – טהרות מח).
בטומאת משא – המסיט / הנושא שני חצאי זיתים התחובים בקיסם – לר' יוחנן, טמא. (ריו"ח ריבה מזהנשא יטמא. ורע"ק אינו סובר דרשה זו, כי הוא מטהר בעור, שהבשר המועט בטל אליו. ולשיטתו גם במגע מצרפים שני חצאי-שיעור. עפ"י תוס'). ולר' אליעזר (בברייתא), טהור. וכן נקט עולא (והנשא – והנשא, שנישא בבת אחת), והעמיד דברי ר' יוחנן ורע"ק בשני החצאים מחוברים ע"י בשר מרודד. ואולם סתם הגמרא נוקט שטמא. עפ"י תוס'. והרמב"ם פוסק שאם מרודדים עד שינטלו כאחד – טמא, ואם לאו – טהור).
בטומאת אוהל – הכניס לבית דבר המטמא באוהל, שנחלק – ר' דוסא בן הרכינס מטהר, (וסובר כן גם במגע), וחכמים מטמאים. (וכן הלכה).